

**PROCESY UNIWERBIZACYJNE
W JĘZYKU SŁOWACKIM
I POLSKIM**

SYLWIA SOJDA

**PROCESY UNIWERBIZACYJNE
W JĘZYKU SŁOWACKIM
I POLSKIM**

**UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO GNOME**

KATOWICE 2011

© Copyright by Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wszelkie prawa zastrzeżone

Recenzentka

HALINA MIECZKOWSKA

Korekta

KAROLINA GRABOŃ

Publikacja sfinansowana ze środków
UNIwersytetu Śląskiego w Katowicach

Złożono Timesem
ISBN 978-83-63268-02-2

Opracowanie graficzne i skład:

Wydawnictwo Gnome

GNOME – Wydawnictwa Naukowe i Artystyczne

Katowice, ul. Drzymały 18/6, wydawnictwognome@gmail.com

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
Rozdział 1	
UNIWERBIZACJA W BADANIACH LINGWISTYCZNYCH	16
1.1. Próba umiejscowienia procesów uniwerbizacyjnych. Podstawowe terminy	19
1.2. Motywacja a procesy uniwerbizacyjne	26
Rozdział 2	
UNIWERBIZACJA W ZACHODNIOŚLÓWIAŃSKICH OPRACOWANIACH LINGWISTYCZNYCH	29
2.1. Poglądy lingwistów czeskich na zjawisko uniwerbizacji	31
2.2. Poglądy lingwistów słowackich na zjawisko uniwerbizacji	33
2.3. Poglądy lingwistów polskich na zjawisko uniwerbizacji	37
2.4. Pojęcie i zakres uniwerbizacji	43
Rozdział 3	
UNIWERBIZUJĄCE ZABIEGI SŁOWOTWÓRCZE W JĘZYKU SŁOWACKIM I POLSKIM	46
3.1. Derywacja sufiksalna uniwerbizująca	50
3.2. Derywacja dezintegracyjna	52
3.3. Elipsa substancywizująca i deadiektywizująca	54
3.4. Kompozycja	58
3.5. Abrewiacja	61

Rozdział 4	
UNIWERBIZACJA A MULTIWERBIZACJA	65
Rozdział 5	
PRODUKTYWNOŚĆ I CHARAKTERYSTYKA SŁOWOTWÓRCZA	
FORMACJI ZUNIWERBIZOWANYCH	71
5.1. Uniwerbizmy powstałe w wyniku derywacji sufiksальной	
uniwerbizującej	73
Uniwerbizmy rodzaju żeńskiego	73
Sufiks słc. <i>-(ov)ka</i> ; pol. <i>-(ów)ka</i>	73
Sufiksy słc. <i>-ina</i> ; pol. <i>-yzna/-izna, -yna/-ina</i>	81
Sufiks słc. <i>-(ov)ña</i> ; pol. <i>-nia</i>	89
Sufiks słc. <i>-(ov)ica</i>	90
Uniwerbizmy rodzaju męskiego	91
Sufiks słc. <i>-ak/-ák/-iak</i> ; pol. <i>-ak/'ak</i>	91
Sufiks słc. <i>-ik/(n)-ik</i> ; pol. <i>-(n)ik/-yk</i>	95
Sufiks słc. <i>-(ov)ec</i> ; pol. <i>-(owi)ec</i>	97
Sufiks słc. <i>-ár/-iar</i> ; pol. <i>-arz</i>	101
Sufiks słc. <i>-ista</i> ; pol. <i>-ista/-ysta</i>	103
Sufiks słc. <i>-ač</i> ; pol. <i>-acz</i>	106
Sufiksy słc. <i>-ok, -ič</i>	106
Sufiksy słc. <i>-an</i> ; pol. <i>-(an)in</i>	107
Uniwerbizmy rodzaju nijakiego	107
Sufiks słc. <i>-né</i>	107
Sufiks pol. <i>-isko</i>	108
5.2. Uniwerbizmy powstałe w wyniku derywacji dezintegracyjnej	
i odrzucenia członu określanego	108
5.3. Uniwerbizmy powstałe w wyniku elipsy substancywizującej	
i deadiektywizującej	110
5.3.1. Elipsa substancywizująca	111
5.3.2. Elipsa deadiektywizująca	113
5.4. Uniwerbizmy powstałe w wyniku kompozycji	114
5.5. Uniwerbizmy powstałe w wyniku abrewiacji	116

Rozdział 6

HOMONIMIA RZECZOWNIKÓW

A PROCESY UNIWERBIZACYJNE	119
Zakończenie	125
Zestawienie ilościowe	126
Procesy uniwerbizacyjne	127
Produktywność sufiksów	129
Zgodność rodzajowa	130
Uniwerbizacja grup imiennych i konstrukcji syntaktycznych	131
Spis tabel	133
Wykaz skrótów i symboli	134
Bibliografia	135
Indeks analizowanych uniwerbizmów	142
Derywaty zuniwerbizowane w języku słowackim	142
Derywaty zuniwerbizowane w języku polskim	149
Summary	156

WSTĘP

Porównywanie systemu leksykalnego współczesnego języka słowackiego i polskiego wymaga ustalenia intensywności i zasięgu działających w obu językach tendencji ewolucyjno-rozwojowych. Jedną z nich jest dążenie języka (języków) do ekonomizacji i skrótowego przedstawiania faktów otaczającej nas rzeczywistości. Przejawia się ona w obecnym w języku słowackim i polskim procesie uniwerbizacji, który może stanowić jeden z punktów odniesienia w konfrontacji dwóch pokrewnych języków słowiańskich.

Interesujące i pożyteczne wydaje się być zatem ustalenie, w czym ujawniają się różnice między procesem uniwerbizacji w języku słowackim i polskim. Czy są to tylko różnice o charakterze ilościowym, wyrażające się stopniem intensywności przebiegu tych procesów, czy też mają charakter jakościowy, odzwierciedlający dyferencjację mechanizmów uniwerbizacyjnych w obu konfrontowanych systemach językowych.

Uniwerbizacja, jako zjawisko z pogranicza leksykologii i słowotwórstwa, stanowi jeden ze sposobów wzbogacania systemu leksykalnego języka. Pojawia się w związku z nieuchronnym i ciągłym rozwojem języka, który, jako żywy twór, ulega nieustannym przekształceniom i dyferencjacji, co stanowi dowód jego bezsprzecznie ewolucyjnego charakteru, opartego na cykliczności zmian – od analityzmu ku syntetyzmowi i w odwrotnym kierunku – od struktur syntetycznych do analitycznych (MIECZKOWSKA, 2006: 181).

Dlatego też obserwacja rozwoju zasobu leksykalnego języków słowackiego i polskiego staje się zajęciem interesującym i wskazanym, ponieważ „umożliwia zaobserwowanie w obydwu językach tendencji podobnych, nawet wspólnych, ale także wzajemnie sprzecznych i nie zawsze rozwijających się z jednakowym stopniem nasilenia” (MIECZKOWSKA, 2005: 49). Tendencją wspólną dla porównywanych systemów językowych jest, wspomniana już, tendencja do syntetyzmu wyrażona poprzez zjawisko uniwerbizacji.

Przedmiotem pracy jest opis procesów uniwerbizacyjnych i powstałych w ich rezultacie leksemów zuniwerbizowanych, występujących we współczesnym języku słowackim i polskim. Motywację wyboru tematu stanowi fakt, iż w słowackich i polskich opracowaniach lingwistycznych brakuje opracowań opisujących zjawisko uniwerbizacji jako samodzielny proces, odmienny od innych zabiegów wzbogacających język. Istnieją co prawda w literaturze przedmiotu prace opisujące zjawisko uniwerbizacji, ale w sposób fragmentaryczny i niepełny – dotychczas nie było ono przedmiotem kompleksowego ujęcia. Jediną monografią w całości poświęconą uniwerbizacji jest w językoznawstwie polskim praca E. Szczepańskiej *Uniwerbizacja w języku czeskim i polskim*, której celem jest opis badanego zjawiska na gruncie konfrontatywnym czesko-polskim. W językoznawstwie słowackim nie powstała dotychczas praca poświęcona wyłącznie procesom uniwerbizacyjnym; najobszerniejsze opracowanie zagadnienia podaje *Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny* (1989), której autorami są J. Horecký, K. Buzássyová, J. Bosák i inni. Przytoczyć należy również artykuł Jána Bosáka *O vymedzení univerbizácie* (1987), w całości poświęcony problemowi uniwerbizacji w języku słowackim. Zainteresowanie tą tematyką jest jednak widoczne w środowisku słowackim – jego efektem było powstanie w 2009 roku pracy magisterskiej na polonistyce prowadzonej w ramach Wydziału Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, zatytułowanej *Procesy uniwerbizacji i multiwerbizacji we współczesnym języku polskim i słowackim*.

Podstawowym celem niniejszej pracy jest synchroniczny opis płaszczyzny leksykalnej języka słowackiego i języka polskiego z punktu widzenia zjawiska uniwerbizacji. Publikacja obejmuje elementy opracowania syntetycznego i analitycznego, które skupiają się m.in. na ustaleniu i precyzowaniu pojęć naukowych w celu wyprowadzania z nich twierdzeń domyślnie zawartych (PIETER, 1975: 17–18). Jest to zatem praca o charakterze teoretyczno-analitycznym, w której zmierza się do ustalenia „mechanizmu” zjawisk uniwerbizacyjnych, nakreślenia ich przyczyn językowych i pozajęzykowych, analizy słowotwórczej leksemów zuniwerbizowanych oraz logicznego uporządkowania wniosków¹. Zasadniczym zadaniem, jakie stawia

---

¹ J. PIETER charakteryzuje prace teoretyczne jako te, w których „autor – opierając się na faktach już znanych, a więc na wynikach swoich lub (częściej) cudzych prac badawczych, w szerokim sensie doświadczalnych – zmierza do ustalenia „mechanizmu” pewnych zjawisk, do logicznego uporządkowania twierdzeń, rozumowań i wniosków, dzięki czemu pośrednio zazwyczaj prowadzi do sformułowania nowych problemów naukowych, do organizacji nowych prac badawczych, w ślad za nimi do nowych odkryć (wyników badań)” (PIETER, 1975: 20–21).

sobie autorka, jest sformułowanie problemów badawczych², czyli znalezienie odpowiedzi na podstawowe dla omawianego zagadnienia pytanie: jakie procesy określamy mianem „procesów uniwerbizacyjnych” w języku słowackim i polskim?

Z tak sformułowaniem głównym problemem badawczym wiążą się problemy szczegółowe, a mianowicie:

- 1) jakie formacje stanowią punkt wyjścia dla procesów uniwerbizacyjnych i jakie leksemy powstają w ich wyniku w obydwu konfrontowanych językach?
- 2) za pomocą jakich sufiksów słowotwórczych tworzone są słowackie i polskie leksemy uniwerbizowane?
- 3) które sufiksy wykazują się najwyższym stopniem produktywności w tworzeniu rzeczowników uniwerbizowanych?
- 4) czy formacje uniwerbizowane dziedziczą rodzaj gramatyczny fundujących formacji wielowyrzowych?
- 5) które z procesów uniwerbizacyjnych są w porównywanych językach produktywniejsze?

Głównym zadaniem niniejszej pracy jest próba odpowiedzi na postawione wyżej pytania. Cel ten zostanie osiągnięty za pomocą opisu i analizy leksemów powstałych w drodze uniwerbizacji, który obejmuje:

- 1) tworzenie uniwerbizmów w wyniku derywacji sufiksальной uniwerbizującej, dezintegracji, elipsy (uniwerbizacji eliptycznej) substancywizacyjnej i deadiektywizacyjnej, kompozycji (uniwerbizacji kompozycyjnej) oraz uniwerbizacji abrewiacyjnej;
- 2) charakterystykę słowotwórczą i semantyczną uniwerbizowanych leksemów;
- 3) dane o produktywności poszczególnych sufiksów tworzących leksemy uniwerbizowane.

Metodologia i aparat pojęciowy stosowany w opracowaniu opierają się na dorobku leksykologii i słowotwórstwa synchronicznego oraz opisowego, wypracowanego przez badaczy czeskich, słowackich i polskich. W głównej mie-

---

² Termin „problem badawczy” oznacza radykalne uściślenie i ukierunkowanie zainteresowań autora (PILCH, 1977: 24–25). Formułowanie problemów badawczych jest zabiegiem polegającym na precyzyjnym rozbiciu tematu na pytania, problemy. Nie każde jednak pytanie jest problemem. Jest nim tylko takie pytanie, które stanowi punkt wyjścia do badań naukowych lub chociażby do działań częściowych w zakresie szeroko pojętej metody naukowej, tj. do poszukiwania literatury, gromadzenia spostrzeżeń naukowych, do czynności ich opracowywania itp. (PIETER, 1975: 46).

rze wykorzystane zostały prace lingwistów czeskich (M. Dokulil, A. Jedlička, A. Isačenko), słowackich (J. Dolník, K. Buzássyová, E. Kučerová, P. Odaloš, P. Ondrus, J. Horecký, J. Bosák, J. Mistrík, M. Pančíková) oraz polskich (R. Laskowski, M. Honowska, J. Miodek, D. Buttler, B. Nykiel-Herbert, R. Grzegorzycowa, E. Szczepańska, T. Smółkowa, H. Jadacka, A. Nagórko, E. Siatkowska).

W niniejszej publikacji oparto się w głównej mierze na metodologii wypracowanej przez E. Szczepańską we wspomnianej już monografii *Uniwersbiczajca w języku czeskim i polskim*, gdyż zaproponowany przez autorkę sposób klasyfikacji i opisu materiału wydaje się najodpowiedniejszy także dla planowanych tu badań. Przejęte metody analizy uzupełniono o własny sposób interpretacji materiału, co znajduje swoje odzwierciedlenie w kompozycji pracy. Wykorzystano ponadto metodę analizy dokumentów³, polegającą na wszechstronnej analizie dostępnego materiału leksykalnego.

Podstawowym problemem ogólnoteoretycznym związanym ze zjawiskiem uniwersbiczajcy jest, jak zauważa D. Buttler (BUTTLER, 1977: 436), wskazanie kategorii wyrazów, w których ów proces zachodzi. Rozpatrując zjawisko uniwersbiczajcy na gruncie słowiańskim, dochodzi się do wniosku, iż większość badaczy ilustruje przebieg opisywanego procesu przykładami rzeczowników⁴. Nie jest to jednak jedyna część mowy, w której można zaobserwować zjawisko uniwersbiczajcy. J. Miodek (MIODEK, 1976) zwraca uwagę, że struktury zuniwersbiczowane, poza rzeczownikami, pojawiają się również w czasownikach i przymiotnikach. D. Buttler proponuje rozszerzenie sfery działania procesów uniwersbiczajcyjnych także na przysłówki (BUTTLER, 1977: 436).

W literaturze językoznawczej przyjęto, że schemat części mowy objętych procesami uniwersbiczajcyjnymi obejmuje: rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki i przysłówki – jako rezultaty oddziaływania procesów uniwersbiczajcyjnych. Ustalając ramy teoretyczne procesów uniwersbiczajcyjnych, D. Buttler rozwa-

---

³ Niektórzy badacze (ŁOBOCKI, 1999; PILCH, 1977) analizę dokumentów zaliczają do technik, a nie metod badawczych, określając ją jako „technikę badawczą służącą do gromadzenia wstępnych, opisowych, a także ilościowych informacji o badanej instytucji czy zjawisku wychowawczym” (PILCH, 1977: 143). W metodologii nauk humanistycznych, *metoda analizy dokumentów* nazywana jest również *metodą gromadzenia dokumentów*, *metodą analizy dokumentów osobistych*, *analizą dokumentów*, *metodą dokumentów*, *metodą analizy i krytyki źródeł*, *metodą*, *analizą i krytyką piśmiennictwa*.

⁴ Por. np. w lingwistyce czeskiej A. JEDLIČKA (1969), słowackiej J. HORECKÝ A KOL. (1989), polskiej H. SATKIEWICZ (1969).

za kolejny problem, a mianowicie powszechność mechanizmu uniwerbizacji w wyrazach przynależnych do różnych kategorii części mowy, która może mieć charakter przede wszystkim kwantytatywny. Efektem takich konstatacji jest stwierdzenie, że uniwerbizacja jest zjawiskiem najpospolitszym wśród rzeczowników, a najrzadszym wśród przysłówków (BUTTLER, 1977: 436). Taka konkluzja stała się punktem wyjścia dla opisu zjawiska uniwerbizacji w niniejszej monografii. Ze względu na obszerny materiał leksykalny, analizie i interpretacji poddane zostały tylko rzeczowniki, będące najwyraźniejszym efektem procesów uniwerbizacyjnych w języku słowackim i polskim, pozwalającym na wysunięcie istotnych wniosków dla dalszego ich rozwoju.

Słowacki materiał leksykalny, wykorzystany w opracowaniu, zaczerpnięty został w głównej mierze z *Krátkeho slovníka slovenského jazyka* (KAČALA J. red., 1997) oraz z pierwszego i drugiego tomu *Slovníka súčasného slovenského jazyka* (A-G) (H-L) (BUZÁSSYOVÁ K., JAROŠOVÁ A., red., 2006, 2011). Ponadto wykorzystano leksemy poświadczane przez *Slovník slovenského slangu* (HOCHÉL B. red., 1993), który podaje obszerny opis leksykalno-gramatyczny wyrazów slangowych (w tym slangu studenckiego), występujących w języku słowackim. Dodatkowe źródło stanowią: słowacka prasa („Pravda”, „Sme”, „Nový čas”, „Hospodárske Noviny”) oraz współczesne teksty dostępne w Internecie, jak również zasłyszane w radiu i telewizji.

Uniwerbizmy polskie pozyskano w głównej mierze ze *Slovníka języka polskiego* (SZYMCZAK M. red., 1998) oraz ze *Slovníka współczesnego języka polskiego* (DUNAJ B. red., 1996). Pozostałymi istotnymi polskimi źródłami materiałowymi są: monografia J. Miodka *Syntetyczne konstrukcje leksykalne w języku polskim* (MIODEK, 1976), monografia E. Szczepańskiej *Uniwerbizacja w języku czeskim i polskim* (SZCZEPAŃSKA, 1994) oraz polska prasa codzienna („Gazeta Wyborcza”, „Rzeczpospolita”), teksty dostępne w Internecie, radiu i telewizji oraz zaczerpnięte z języka potocznego, mówionego.

Procesy uniwerbizacyjne typowe są dla odmiany potocznej języka, zwłaszcza dla jej podtypu mówionego⁵. Natomiast rejestracja uniwerbizmów w słownikach oznacza ich ustabilizowanie się w języku, a tym samym stopniowe upowszechnianie, co w dalszym rozwoju może prowadzić do zaniku. Jeżeli jednak weźmiemy pod uwagę fakt ustabilizowania się

---

⁵ Ograniczając się do ogólnej charakterystyki stylistyczno-funkcjonalnej, nie podaję przy poszczególnych analizowanych leksemach ich przynależności do konkretnych odmian funkcjonalnych języka.

leksemów zuniwerbizowanych, ich opracowanie leksykograficzne może świadczyć o wysokim stopniu popularności zjawiska. Z tego właśnie względu zdecydowano się w niniejszej publikacji na opis i analizę uniwerbizmów zaczerpniętych w głównej mierze z opracowań leksykograficznych. Celem pracy jest pokazanie, że leksemy zuniwerbizowane, pojawiające się najpierw spontanicznie w odmianie mówionej oraz w gwarach środowiskowych, stają się tak popularne i charakterystyczne dla całej warstwy leksykalnej konfrontowanych języków, iż zasługują na uwagę leksykografów, którzy umieszczają je w słownikach. Dlatego też słowniki, a nie język mówiony, potraktowałam jako główne źródło badanego materiału leksykalnego, zdając sobie jednocześnie sprawę, że nie sposób dokonać kompleksowego opisu wszystkich formacji zuniwerbizowanych powstałych w języku słowackim i polskim. Wymienione źródła stanowiły zatem bazę dla pozyskania podstawowego materiału badawczego.

Praca składa się z sześciu rozdziałów – pięciu o charakterze teoretycznym i obszernego rozdziału analitycznego.

Rozdziały teoretyczne poświęcone są zagadnieniom dotyczącym derywacji i uniwerbizacji na tle językoznawstwa słowackiego i polskiego, technikom i zabiegom słowotwórczym prowadzącym do uniwerbizacji, jej zestawieniu z multiwerbizacją oraz homonimii rzeczowników zuniwerbizowanych i istniejących. Rozdział pierwszy, *Uniwerbizacja w badaniach lingwistycznych*, umiejscawia procesy uniwerbizacyjne w obrębie językoznawstwa synchronicznego, obejmuje zagadnienie motywacji oraz zgodności rodzajowej. W rozdziale drugim, *Uniwerbizacja w zachodniosłowiańskich opracowaniach lingwistycznych*, prezentowane są poglądy językoznawców słowiańskich i niesłowiańskich, dotyczące definiowania uniwerbizacji w literaturze przedmiotu. Istotna jest również próba dowiedzenia, że uniwerbizacja jest zjawiskiem polegającym na zastępowaniu wyrażeniem jednowyrazowym nie tylko nazw dwuwyrazowych, ale również określeń wielowyrazowych. Próbuję ponadto udowodnić, że leksemy zuniwerbizowane w konfrontowanych językach powstają nie tylko poprzez połączenie rzeczowników z przymiotnikami (na co zwraca uwagę większość lingwistów), ale również rzeczowników z podstawami o innym statusie gramatycznym, czyli z rzeczownikami, liczebnikami, wyrażeniami przyimkowymi itd. W rozdziale drugim umiejscowiono także definicję procesów uniwerbizacyjnych, na której opiera się aparat metodologiczny całego opracowania. Rozdział trzeci, *Uniwerbizujące zabiegi słowotwórcze w języku słowackim*

i polskim, przedstawia opis teoretyczny wszystkich technik słotwórczych, których wynikiem w konfrontowanych językach są leksemy uniwerbizowane. Rozdział czwarty, *Uniwerbizacja a multiwerbizacja*, poświęcony jest porównaniu procesów uniwerbizacji i multiwerbizacji, które uznawane są przez niektórych badaczy za procesy przeciwstawne. Najobszerniejszy rozdział piąty, *Produktywność i charakterystyka słotwórcza formacji zuniwerbizowanych*, jest poświęcony analizie zgromadzonego materiału leksykalnego. Obejmuje dane o produktywności sufiksów uniwerbizujących i charakterystykę słotwórczą formacji zuniwerbizowanych. Podział zgromadzonego materiału leksykalnego opiera się na kryterium wydzielenia form uniwerbizowanych w zależności od tego, w jaki sposób powstały. Chodzi tutaj o wyróżnienie poszczególnych grup leksemów sklasyfikowanych według wyrażen motywujących. Wydzielone zostały następujące grupy uniwerbizmów nominalnych:

- 1) uniwerbizmy powstałe w wyniku derywacji sufiksальной uniwerbizującej;
- 2) uniwerbizmy powstałe w wyniku derywacji dezintegracyjnej;
- 3) uniwerbizmy powstałe w wyniku elipsy substancywizującej i deadiektywizującej;
- 4) uniwerbizmy powstałe w wyniku kompozycji;
- 5) uniwerbizmy powstałe w wyniku abrewiacji.

Dodatkowo, powyższe grupy są wewnętrznie zróżnicowane pod względem produktywności sufiksów tworzących uniwerbizmy.

W pracy podano tylko przykłady najbardziej reprezentatywne, a inwentarz całego materiału leksykalnego posłużył do sformułowania wniosków końcowych. W rozdziale szóstym, *Homonimia rzeczowników a procesy uniwerbizacyjne*, omawia się zjawisko homonimii rzeczowników, w pewnym sensie związane z procesami uniwerbizacyjnymi, co upoważnia do stwierdzenia, że jednym ze źródeł homonimii w języku są procesy uniwerbizacyjne.

Całość dopełnia indeks uniwerbizmów zawartych w pracy.

Za cenne wskazówki, które wpłynęły na ostateczny kształt pracy, serdecznie dziękuję Pani Profesor Halinie Mieczkowskiej.

INDEKS ANALIZOWANYCH UNIWERBIZMÓW

DERYWATY ZUNIWERBIZOWANE W JĘZYKU SŁOWACKIM

- abonentka 81
- abst'ak 50
- AIS 117
- Akadémia 113
- akord 109, 124
- amerika 124
- anarchista 104, 105
- anemik 96
- angličtina 82, 84
- arabčina 84
- armenčina 84
- asfaltka 46, 53, 75
- ateista 104, 105
- atómka 81
- baletník 96, 97
- baloniak 92
- bambuska 77
- bankovka 74
- basketbalista 103
- BAZ 48, 61
- bazkár 48, 103
- bengálčina 84
- benzínka 77
- besedník 96, 97
- bežkár 102
- bežky 78
- bicista 105
- bieloruština 84
- biliard 110
- bondovka 79
- Bratislavčan 107
- bravčovina 83
- brezina 86
- bronz 48, 54, 109
- bronzová 48, 54, 58, 82
- bronzovina 82
- broskyňovica 90
- brušák 92
- bučina 83
- bulharčina 84
- bútľavina 83
- céčko 117
- cédečko 47, 48, 64, 117
- céeska 118
- CEFTA 62
- cestovka 77
- civilkár 102
- cukrovka 76

cvernovka 76
čajovka 74
čapíkovina 82
časovkár 102
čerešňovica 90
čeština 82, 84
činština 85
čistiareň 89
čistička 79, 81
dadaista 104, 105
dánčina 84
decák 92, 93, 95
dechtáreň 89
deckár 101
déčko 117
delegačka 81
desaťdolárovka 74, 81
desaťeurovka 74, 81
desaťkorunák 94
destilát 90
detektívka 53, 75, 121
deväťročienka 81
deväťročiak 92
deväťročka 77
dévedéčko 117
diaľka 114
diaľkár 102, 122
diaľnica 74
diamat 116
DIČ 118
diétka 77, 81
digitálky 78
diplomka 76
diplomovka 40, 47, 76, 81
disciplinárka 77
dizertačka 77, 81
dlhotratiar 115
dodávka 79
dohrávka 81
domáci 111
domov 113
doprava 113, 123
doškolvák 93
dospelák 93
DPH 117
drasťák 51, 93
dražobňa 89
drotárka 81
družobník 96, 97
dualista 105
dubina 87, 88
dúhak 92
dvadsaťkorunák 94
dvojjbránka 110
dvojdecovka 76, 81
dvojhľavňovka 76
dvojkazeták 92
dvojkolačka 75, 81
dvojjročka 77
dychovka 76
dynamitka 81
džokejka 75, 81
egyptčina 84
eidam 53, 109
elpéčko 117
ementál 109
emhadéčka 64, 117
enbéeska 118
esdeľka 48, 118
eseročka 47, 48, 64, 117
ešpézetka 118
experimentálka 77
fakulta 58, 113
falcovačka 76, 81
farárčina 86
figovica 90
figúrka 122
filcak 92
filmárčina 86
filmárstvo 86
finčina 84
fiškálčina 86
flámčina 84
flámčina 84

flanelka 77
flaška 76
flautista 105
formovka 74
foťák 93
fotoaparát 61
francúz 110, 124
francúzština 84
fúkaná 48
furmančina 86
futbalista 103, 105
GATT 62
generál 109
generálka 77
generálny 48, 55, 111
gestapák 93
golfák 92
golfigista 105
gréčtina 115, 84
gremiálka 77
gruziňák 93
gul'a 48, 114
gumáky 78
hádzaná 112
halogenka 77
halštat 47, 109
handrák 94
haraska 77
hebrejčina 84
helioskop 109
hindčina 84
hlavný 47, 55, 57, 58, 111
hlineák 94
hlinikár 102
hlupák 94
hmlovsky 78
hnedák 93
hodinovka 81
holandčina 84
horčina 82
hornatina 82
hotelka 48, 81
hovädzina 83
hrabina 83, 88
hrachovina 82
hromnička 77
hruškoviča 90
hudobka 77
huslista 105
hydínár 102
HZDS 117
CHEMKO 117
chladič 106
chlapina 88
chlpáč 106
chorvátčina 84
chrbtica 90
chvostovka 74
IČ 48, 118
igeliták 95
indoeurópcina 84
infoblok 115
informačka 77
infoservis 115
infotext 115
infralampa 115
infraohrev 115
insiťák 50
invalidka 79
írčina 84
ISB 117
islandčina 84
izolačka 77
jablčník 97
jachtár 102
jadrovka 76
jahňacina 83
japončina 84
jarabáč 106
jarabka 74
jávčina 84
javorina 83, 88
jedenástka 112
jedlina 88

jednokolajka 75
jednoplošník 96, 97
jednotka 56, 77
jednotriedka 77
jelšina 88
jeseterina 83
káblovka 76
kádrovák 50
kamenárčina 86
kandidátka 81
kapustník 97
kašubčina 84
kazeťák 92
KDH 117
klbák 92
klubovňa 89
kolínska 48, 111
kombinát 117
kompletka 77
komunista 104, 105
koncentrák 92
konceptualista 105
konvera 110
konzultačky 40, 78
korešpondák 93
koronárka 77
korzičtina 84
košeľovina 82
Košičan 107
kotučák 92
kotučáky 78
kovovýroba 115
kožák 50, 93
kožušina 82
krídelník 112
krimi 109
krimifilm 115
krimikomédia 115
krimina 43
kriminálka 37, 43, 48, 77
krimiseriál 60, 115
krimitriler 115
krmivár 102
kruhovka 74
KSS 117
kulturák 92, 95
kuponka 77
kvasák 94
lakovka 76
lakroska 77
lapončina 84
lapončina 84
latinčina 84
lavínovka 74
legionárka 77
legionista 105
lekárčina 86
lennovka 78
lesopark 115
liečebňa 89
lieskovec 99
lieština 88
lipina 88
lipovina 83
listnác 106
litorál 109
lombard 109
lopušina 83
lotyština 84
lyžiarák 93
mačacina 88
magnezitár 102
makovník 96, 97
mandátka 51
manuál 47, 109
marhuľovica 90
Matica 47
matik 109
matikár 43, 53
mazutár 102
medailista 103, 105
mentolka 77
mentolové 111
meračka 81

mesačný 111
mešťák 95
meštianka 77
metalíza25 109
metrák 93
MHD 64, 117
mikrovlńka 78
minerálka 77
ministerstvo 113
mliečňak 93
mobil 109
močarina 88
morfolá 110
morzeovka 76
mydlina 83
myšacina 88
myšina 88
mzdovka 51
nájazd 110
nákladiaĸ 41, 46, 94
NAPANT 117
NBS 118
nekov 109
neolit 109
neón 109, 124
nitrolak 115
nočná 111
nosovka 74
novogrěčtina 115
obaliar 102
občianka 41, 43
občina 43
obojsmerka 51
obrnec 99
obyvačka 81
obývačka 121, 81
ochrankár 101
očiar 48, 101
odbojár 101, 102
odborár 101, 102
odrenina 88
odštiepok 106
okruhliak 93
okulelista 105
olejnina 83
omáčka 111
omrzlina 88
ONZ 62
opera 113
operačka 77
operatívka 51
opravák 51
ordinačka 77
orechovník 96, 97
ornica 90
osobák 40, 47, 94, 95
osobka 81
ostrovan 107
osvetár 101
otepľovačky 48, 81
ovčina 88
panelák 91, 92
paralelka 77
pásak 91
pásovka 76
patola 110
patolog 110
pečivár 102
péneska 118
pénka 118
penalta 112
penobetón 115
pergamen 109
perletiar 102
pernamentka 77
perzština 85
pešiak 93, 122
PIENAP 117
piesčina 83
písomka 77
PKO 117
plátenka 48, 78
plechovica 90
plemenník 96

plenárka 77
plstiar 102
plynospotrebič 115
plynová 48
plytčina 83, 89
PN 117, 118
poisťovňa 89
polnočná 111
poľština 85
poviedkár 102
povolená 47, 58, 111
pozitivistka 104, 105
pórobetón 115
pražič 106
prehliadka 77
prehrávač 106
preležanina 89
preliačina 89
prepadlina 89
presilovka 76
prevodovka 74
priečnica 90
priehlbina 89
priemyslovka 37, 48, 75
prijímačky 78
príručka 121
prítomník 97
príušnica 90
prostredník 97
prvák 95
prvoligista 48, 116
psina 88
rámovka 76
realista 105
rebrinák 92
reformista 105
registračka 77
resustitačka 81
revolucionár 101
ročienka 51, 81
rozmnožovač 106
rugbista 105
SAD 123
SAS 117
SATUR 64
SAV 48, 64, 118
Savka 48, 118
SAŽP 117
SBS 117
scenárista 105
SDL 48, 118
siet'ovina 83
siet'ovka 76
silonka 75
skláreň 89
skočky 81
slivovica 90
slovanista 105
slovenčina 43
Slovensko 47, 117
slovina 43
slovinár 43
Slovnaft 117
SLUK 117
sľukár 103
smaltár 102
SMK 117
smrečina 88
SNG 117
sofnaftár 102
SOP 117
SOŠ 118
soška 118
spiatočka 77
spiežovec 99
splachovač 106
spotrebič 115
sťahovák 51, 94, 95
stanica 58, 77
stenogram 61
stodolárovka 81
strednotriatier 115
strednotriatiarka 48
stredopoliar 47, 59, 115

stredoškólák 94, 95
strieborniak 93
STUBA 117
stupnica 74
surfista 105
svalovina 82
šachista 103
šalatovka 48
šampanské 111
šatovka 81
šesťprúdovka 74, 81
škólák 93, 94, 95
školsťvo 113
šmatliak 94
špeciálka 77
štátnica 91
študentská 111
študijné 47
štvorbránka 116
štvorprúdovka 74, 81
štvorstovka 116
štvortakt 109
štvorvalec 48, 116
štvrtoročiak 95, 116
TANAP 117
tanečník 96
TASR 117
tatár 47, 54, 109, 124
teflonka 78
teľacina 83
tenista 105
tepláky 78, 81
teplokrvník 97
terenár 101
textilka 77, 81
tisina 88
tíšina 89
tlačovka 76
tokaj 48, 110
triedny 47, 111
trvalá 47, 48, 58, 112
turečťina 84
tvarohovník 96, 97
tvarovka 74
učebňa 89
účet 58
učňovka 77, 81
udené 112
uhol 110
úradovňa 89
ušiak 93
úvodník 96, 97
úzkokoľajka 75
vázista 105
vedúca 55
vedúci 55, 112
vláknina 83
vlečníak 93
vodičák 95
vodová 74, 112
volejbalista 103
voľnoštyliar 115
vozičkár 102
vraník 97
vrbina 88
vreckár 101
výborovka 76
výbušňina 82
vydutina 89
vyhlbenina 89
výpadovka 76
výpisok 106
výrobok 106
výškár 102
vysokoškólák 94
vývratok 106
xerokópia 115
záchranka 77
záchyťka 77
zajačina 82
žalmista 103, 105
zasadačka 37, 81
zásobovač 106
závodčák 51

zborista 103
żierawina 83
zimák 92
zimmnik 96, 97
zjazdovky 78, 81
zlepšovák 93
zmrazovač 106
znakár 102
zniženina 89

žrd' 48, 114
zubár 101
zučka 118
žuvačka 81
zúženina 89
zväčšovák 92
zvukár 101
zvýrazňovačka 76

DERYWATY ZUNIWERBIZOWANE W JĘZYKU POLSKIM

abisynka 77
aborcjonista 104
adwentysta 103
aelowiec 118
afiszówka 78
agenciak 95
Agencja 117
agnostyk 96, 97
aidsowiec 100
akademia 64, 118
akademik 96, 97
akcent 63, 109
akord 109, 124
Akowiec 100
akryl 109
aktówka 116, 122
akut 109
AL 118
alpejczyk 97
alumniak 92
anarchista 104, 105
angielski 83, 112
angielszczyzna 85
Anglikanin 107
annalista 105

antyneutron 115
arafatowiec 100
archaik 109
Armia 118
asfaltówka 76
ateista 104, 105
atomówka 76, 80
awal 104
awalista 104
AWF 64
awuefiak 64
azetesiak 118
AZS 118
bagażówka 46, 51
bajkopisarstwo 115
baletówka 81
baloniak 92
bananowiec 98
baranina 83, 87
barbarzysta 104
bawelnianka 81
Befama 63
befszyk 54, 109
behapowiec 64, 100
benzyniak 93, 95

betoniak 93
bębenkowiec 99
BHP 64, 118
biathlonista 105
biegówka 75
bigówka 75
Biprostal 63
Biprowod 63
blaszanka 81
bombowiec 98, 99
brukowiec 100
brzezina 83, 86, 88
brzeziniak 87
buczyna 88
budowlanka 78
Budownictwo 113
burzowiec 99
cegłak 93, 95
cekaem 117
cementówka 78
Centrala 117
Centromor 117
centrowiec 99
Centrozłom 117
Cepelia 62
cerkiewszczyzna 85
chemik 22
chmielnik 96, 97
cielęcina 83
ciężarówka 79, 81
ckm 117
CPLiA 62
cyrkumfleks 109
cytrynówka 74, 90
cywilak 94
czarna 111
czeski 32, 112
czeszczyzna 85
czteromasztowiec 99
czteromasztowiec20 99
czwartak 94
czwartoklasista 116
czynszówka 81
dadaista 104, 105
daktylowiec 98, 99
damka 28, 53
damskie 112
delfiniarz 102
dębina 83, 87
długoterminowiec 98
dochodzeniówka 79
dowód 9, 47
dozorcówka 79, 81
drewniak 50, 93
drobniak 94
drogówka 76
drucianka 78
drugoklasista 105
drużyniak 93
dwuaktówka 116
dwiuibówka 76, 80
dwumasztowiec 99, 100
dwurzędówka 74, 81
dwuskibowiec 99
dwuśląd 109
dwuśladowiec 99
dyskopolak 95
dyżurny 112
dziekanka 79
dzielnicowy 112
dziennikarka 78
dziurkacz 106
ekonomik 53, 109
ekspres 47
ekspresjonista 104
ekspresowy 47, 112
Eldom 54
elektroanaliza 115
elkaesiak 118
erkaem 117
eseldowiec 100
eserowiec 118
fakultet 109
fasolowa 74, 112

fasolówka 74
filcak 92
Finanse 113
finka 123
fizyczny 112
flagowiec 99
flecista 105
frachtowiec 100, 131
francuski 112
frezerka 81, 86
fryzjerka 86, 121
gajówka 79
gallikanin 107
gazeta 100
generalny 48, 58
geodezyjniak 95
gierkowszczyzna 85
gliniak 93
głodówka 76
golfista 105
golniczka 78
gończak 93
grabina 83, 88
grawerka 78
grochowa 112
gruntówka 78
grypsanka 79
gumiak 95
GUS 117
gwintówka 75
handlówka 76
hitlerowiec 100
holenderka 77
hotelarz 101, 102
iglak 94
jarzeniówka 80, 81
jarzyniak 50
jaworzyna 88
jedenastozgłoskowiec 99
jednokadłubowiec 99
jednomasztowiec 99, 100
jednopłat 109

jednopakładowiec 116
jednopolówka 51
jednośladowiec 99
jura 110
kadłubowiec 99, 100
kadrowiec 122
kajakarz 102
kałafiorowa 112
kamforowiec 98
kapiszonowiec 100
kapustnik 97
karbidówka 81
karetka 113
karne 122
karniak 122
karny 58, 112
karuzelówka 51
kaszanka 78
kaszanka 78
kasztanowiec 98
kaszubszczyzna 85
kąpielówki 40
Kielczanin 107
klasówka 27
klęczka 77
kokosowiec 98
kolarz 98, 100
komis 53, 109
kompakt 109
kompletka 77
kompostownik 97
komunista 104, 105
koniakówka 79
konina 83
konsekwtywka 79
kontenerowiec 40, 100
koroniarz 101, 102
korwinista 104
koszulówka 81
koszykarz 102
koszykówka 74, 81
kozactwo 87

krajówka 75, 140
krakowiak 107
kreskówka 80
kresowianin 107
krosowiec 99
krótkofalówka 51
kryminał 109
krzyżowiec 99
księgarz 102
kucany 111
kwasowęglówka 61, 81
laburzysta 104
legionista 105
lipina 88
lustrzanka 78
luteranin 107
łacinka 79
magisterka 77
magnetofoniarz 102
makowiec 99
maliniak 87
malinnik 96, 97
marksista 104
marynarka 74, 113
masztowiec 99, 100
medalista 103
meklemburg 109
mentolowe 112
meteorolog 98
mielony 112
miętówka 76
migdałowiec 99
mikrofalówka 75
Ministerstwo 113, 117, 123
miodownik 97
mitotwórca 115
modernista 104
MON 117
monograf 47
monologista 103
morfolog 110
motocyklista 98
motor 48, 109, 116
motorówka 130
mundurowy 56
musztardówka 78
mydlarnia 89
naczelný 57, 112
naddźwiękowiec 98
nadliczbówka 76
nafta 117
namiotowisko 108
narciarka 121
narzutowiec 100
nelsońskie 112
neolit 109
neonówka 80, 81
neoplatonik 96, 97
neuronu 115
nitrolakier 61, 115
nosówka 75
nowelista 105
obiegówka 75
oboista 104, 105
obozowisko 108
obuwnik 97
odboczka 79
oddziałowa 112
odpadownik 97
odrzutowiec 98, 100
odwrotka 79
odwykówka 79
odzieżówka 81
ogólniak 41, 51, 95
okrąglak 94
olej 109
oliwnik 96, 97
olszak 87
olszyna 83, 87
opatrunkowa 112
opisówka 76
osobowy 47, 56
Oświata 113
Pafawag 62, 117

PAN 47, 64
pancerka 79
panelista 104
PAP 62, 117
parostatek 47
parówka 76, 81
parterak 95
partyjniak 93
partyzantka 28
pedagog 54
peeselowiec 118
pegeer 117
perm 109
peronówka 41, 81
personalny 57, 112
pezetpeer 62, 117
pezetpeerowiec 100
PGR 117
pianista 105
pierwszak 95
pierwsze 33, 57
pierwszoklasista 105
pierwszorocznik 94
pierwszy 14, 31, 57
pierzarz 102
pięciooboista 105
pięciozłotówka 81, 116
pinochetowiec 100
piórkowiec 100
plastikówka 81
plażówka 81
plenarka 79
płaszczówka 81
pneumatyk 109
poczciarz 102
pocztówka 75
podczerwień 109
podstawówka 40, 46, 80
pogotowia 113
pogotowie 47, 58
pokerzysta 104
polemista 103
polówka 51, 79
polski 40, 72
polszczyzna 76, 131, 140
pomidorowa 112
ponaddźwiękowiec 98
popołudniówka 75, 79
pornofilm 60
porodówka 42, 80
portowiec 101
pospieszny 57, 58
postnik 96
poszlakówka 76, 80
pośpiech 109
pośredniak 93
powszechniak 51
poziomczak 87
poziomka 79
Poznaniak 107
pozytywista 105
prekambr 110
prowizorka 124
prywaciarz 101
przedszkolak 95
prześciówka 76, 79
przewoźnik 97
przysięgły 56, 111
psalmista 105
PZPR 62, 117
radioaparat 115
radionadajnik 115
razowiec 63
realista 105
resorówka 79
ręczna 112
rkm 117
ropniak 93, 95
roźniak 93
roźny 112
rtęciówka 81
ryżowisko 108
samochodówka 79
saneczkarz 101

sanepid 54
sankarz 102
sarnina 87
satelita 115
schabowy 112
sernik 97
serowiec 118
siatkówka 75, 81
sidolówka 81
sierpowy 112
składak 92, 93
skrzydłowy 112
słowacki 47, 74
służbówka 79
socrealizm 115
sokista 105
SOP 117
sośnina 87, 88
spikerka 79
spiskowiec 99
sportowiec 101
spożywczy 94, 95
stenogram 61
stocznowiec 99
straż 58, 113
stróżówka 81
suflerka 79
szablista 104
szeptanka 79
szeregowiec 100
sześciolatka 116
sztabowiec 99, 100
szwajcar 109
szybownik 96, 97
ślusarka 79
śluzówka 75
średnicówka 76, 81
średniometrażówka 80
środkowy 58, 112
środowiskowa 112
światłówka 80
tajniak 93, 95
tapicerka 78
tatar 54, 87
teflonka 78
teista 104, 105
telesatelita 115
terenowiec 100
tomista 105
tonik 96, 97
torowiec 98, 100
Torwar 54
towarowy 79, 112
towarówka 79
trabanciarz 102
Transport 113
transportówka 79
tratwiarz 102
trenerka 86
trwała 111
trzciniak 95
trzciorzęd 109
trzymaszowiec 99, 100
turbośmigłowiec 98, 100
tyczkarz 102
ubraniówka 79, 81
uderzeniówka 75
ultrafiolet 109
umysłowy 112
upeerowiec 100
urazówka 76
urzędówka 74, 78
Warszawiak 107
warzywniak 42
watówka 81
wątrobowiec 100
wejściówka 81
wędzonka 79
wieczorówka 76
wieloboista 104, 105
wieprzowina 83
wierzbina 88
wierzchowiec 99
wizytówka 51, 81

włókniarz 102
wodorówka 81
wolny 112
wopista 105
wspólnotowiec 100
wysokonakładówka 80
wyścigówka 131
zabiegowy 112
zamszak 95
zasłonówka 79

zbrojeniówka 140
zespołowiec 100
zetemesowiec 100
zębátka 79
ziemianin 107
zimówka 81
zszywacz 106
ZUS 47, 62, 117
żagłowiec 100

SUMMARY

This monograph constitutes a description of a phenomenon of univerbation in the Slovak and the Polish languages understood as a group of morphological processes which consist in forming a new single word from a fixed expression of several words (not only two-word ones). These processes become univerbation ones provided there parallelly exist single-word expressions and their equivalents of several words that are synonymically related to each other with an observable mutual motivation relation. Simplification of fixed expressions actively used in language is another necessary condition which allows for emergence of univerbation processes.

Univerbation as a process has been the focus of linguists' attention for more than sixty years. More advanced research into the phenomenon may be observed in western and eastern Slavonic languages. In Slavonic linguistics (particularly in Czech, Slovak and Polish), this problem has been investigated by, among others, A. Isacenko, who introduced the term univerbation into linguistics, M. Helcl, A. Jedlička, M. Dokulil, J. Bosák, J. Mistrík, M. Pančíková, E. Kučerová, J. Dolník, E. Siatkowska, E. Szczepańska, D. Buttler, R. Laskowski, B. Nykiel-Herbert.

Although univerbation is particularly characteristic of colloquial language, it can also be found at almost every stylistic level of language. Univerbation is characterized by tendency for output precision and economy of speech.

The term univerbation includes structurally diverse phenomena; it does not point to just one process, but exploits various morphological processes and is realized by means of derivational techniques, generally classified as reduction and blending, that involve univerbative suffixal derivation, composition, ellipsis, abbreviation and disintegration.

In this work, the author aims at answering the most essential question of what processes are defined as univerbation ones in the Slovak and the Polish languages? The answer to this question is provided by a description and analysis of lexemes which emerged from univerbation. The description presents a formation process of univerbisms resulting from not only univerbative suffixal derivation and disintegration, but also from subjectivational and de-adjectivational elliptical univerbation, compositional and abbreviational univerbation. Furthermore, morphological and semantic characteristics of univerbated lexemes, information on productivity of particular suffixes forming univerbated lexemes are discussed as well. The research into the following aspects facilitated the analysis: 1. Which expressions are a starting point for univerbation processes, and what lexemes are formed as a result of them in both confronted

languages? 2. By means of which morphological suffixes are Slovak and Polish unverbated lexemes produced? 3. Which suffixes are the most productive in formation of unverbated nouns? 4. Do unverbated forms inherit the grammatical gender of original expressions consisting of several words? 5. Which unverbation processes are more productive in the compared languages?

The adopted methodology has been largely derived from the work by E. Szczepeńska *Univerbation in the Czech and Polish Languages*, and based on the analysis of available lexical material.

The linguistic literature agrees that the model of speech parts, which are subject to univerbation processes, includes nouns, verbs, adjectives and adverbs; nonetheless, the mentioned processes most frequently apply to nouns. Thus, while also considering the comprehensive lexical material, only those Slovak and Polish nouns were analyzed and interpreted whose analysis allowed for essential conclusions for further development of the lexical aspects of Slovak and Polish.

This monograph also attempts to prove that unverbated lexemes which initially occur spontaneously in spoken language and local dialects become so popular and characteristic of the entire lexical level of the confronted languages that they attract the attention of lexicographers who include them in dictionaries. This is the reason why the author chose dictionaries, and not spoken language, to be the main source of the analyzed lexical material while still being aware of the fact that complex description of all unverbated forms in Polish and Slovak is not possible.

The monograph consists of six chapters of which five are theoretical and the sixth being a comprehensive analytical one, as well as an index of analyzed unverbated lexemes. The theoretical chapters introduce questions on not only derivation and univerbation in the light of Slovak and Polish linguistics, but also morphological techniques and processes resulting in univerbation, as well as comparison of univerbation and multiverbation, homonymy of unverbated nouns and their corresponding equivalents in a form of multi-word expressions. The first chapter, *Univerbation in Linguistic Studies*, elaborates on univerbation processes within synchronic linguistics as well as on motivation and gender agreement. The second chapter, *Univerbation in Western Slavonic Linguistic Studies*, presents Slavonic and non-Slavonic linguists' opinions on defining univerbation in subject literature. Also, an attempt to prove that univerbation is a phenomenon consisting in replacing not only two-word expressions, but also those of several words with single-word expressions is of crucial importance as well. Furthermore, the author aims at proving that unverbated lexemes in the confronted languages are formed not only by means of merging nouns with adjectives (which a majority of linguists point to), but also by nouns merged with base forms of another grammatical type, i.e. nouns, numbers, prepositional phrases, etc. Additionally, the second chapter presents a definition of univerbation processes that serves as a basis for methodological model of the entire research. The third chapter, *Univerbative Morphological Processes in the Slovak and Polish Languages*, introduces a theoretical description of all morphological techniques which produce unverbated lexemes in Polish and Slovak. The fourth chapter, *Univerbation and Multiverbation*,

compares the processes of univertation and multivertation which are considered contradictory by some scientists. The most comprehensive fifth chapter, *Productivity and Morphological Characteristics of Univerted Forms*, includes an analysis of gathered lexical material: data on productivity of univertative suffixes and morphological characteristics of univerted forms. The classification of the gathered lexical material consisted in grouping univerted forms depending on the manner of their formation process. The main purpose was to distinguish between particular lexeme groups classified according to motivation expressions. The following groups of nominal univertisms were recognized: univertisms produced by means of: univertative suffixal derivation, disintegrational derivation, subjectivational and de-adjectivational ellipsis, composition and abbreviation. In addition, one needs to note that these groups are internally diverse as to productivity of suffixes forming univertisms. The sixth chapter, *Homonymy of Nouns and Univertation Processes*, discusses a phenomenon of nominal homonymy in a sense related to univertation processes, which allows to conclude that univertation processes are one of the sources of homonymy in language. This work presents only the most representative examples and the index of the complete lexical material was used at the stage of final conclusions.

A comparison of Slovak and Polish univertisms formed as a result of implemented formal morphological actions led to the following conclusions:

- derivatives produced by univertative suffixal derivation belong to the greatest representative group of univertisms. This process is the most productive in both languages;
- disintegrational derivation is not as productive as univertative suffixal derivation. This statement equally applies to both Polish and Slovak even though more derivatives were produced using this technique in Polish. One may conclude that while this process is not a productive manner of univertation in the compared languages, disintegration more frequently leads to formation of univerted structures in Polish than in Slovak;
- ellipsis produces univerted lexemes in approximately the same number in both languages even though the material analysis points to ellipsis as being more productive in Slovak;
- composition as another manner of forming univerted nouns is also more productive in Slovak than in Polish, which results from the fact that this complex derivation type already demonstrated a higher productivity degree in Slavonic languages. Currently, one may notice a stronger tendency for compositional derivation in Slavonic languages, which is related to expansion of compounds, including borrowings, as formally simpler structures, and an observable general drift towards lexical development;
- abbreviation, as a process related to linguistic tendency for economy and condense linguistic output, together with univertative suffixal derivation seems to be ahead of other derivational techniques. The nature of acronyms confirms the thesis that each lexicalized form of acronyms may become a univerted form, and addition of a morphological suffix (term abbreviational-suffixal derivation) makes a given

acronym function in language as an independent equivalent of a multi-word expression.

Moreover, a conducted analysis of empirical research material indicates a higher productivity of morphological suffixes in Slovak than in Polish. For the purposes of unverbated forms production in Slovak, one uses a greater variety of highly productive suffixes such as: –(ov)ka, –ák/–iak, –ár/–iar, and a less productive suffix –ina which has a corresponding Polish suffix used in a parallel function, in fewer instances though, –izna/–yzna. Compared with Slovak, Polish suffixes –(owi)ec i –ak/–ak are much less productive. A suffix –ista has a similar usage in the confronted language systems, however, as has been already assumed, it forms expressions as a result of a derivation interchangeable with lexemes ending in –izm rather than unverbisms.

Another conclusion that may be drawn from the analysis of the collected lexical material is that gender disagreement between the motivating and motivated elements does not constitute a determining factor for recognizing a lexeme as a product of unverbation processes (particularly due to the fact that in each presented group of nouns, one found examples of lexemes whose grammatical gender was different than the grammatical gender of the initial expressions).

The general conclusion to be drawn from the data analysis presented in this monograph is that the Slovak language is more productive in generating unverbated expressions than the Polish one. This seems to result from a greater degree of synthetism of the Slovak language. Moreover, a tendency for usage of abbreviated expressions, linguistic economy, and a high speech rate (although lowering output precision) are also more observable in Slovak as a language characteristic of more spoken features. On the basis of observation of the direction which the confronted languages develop in, one may assume that in future the suffixal derivation will give in to, among others, compositional derivation which, while leading to formal simplifications, will impede expansive unverbation processes that, in the course of time, may be replaced by non-suffixal morphology. This direction of development seems to correspond to external conditions of language development (internationalization, globalization) as well as evolutionary nature of language.